

Big Brother:

Η ελευθερία απέκτησε το δικό της παιχνίδι!

Ή μήπως έγινε η ίδια παιχνίδι;

Αποτελεί διεθνή μόδα και αγαπημένο θέμα συζήτησης στις παρέες κάθε ηλικίας. Διαφημίζεται, σχολιάζεται, Big Brother:

Η ελευθερία απέκτησε το δικό της παιχνίδι!

Ή μήπως έγινε η ίδια παιχνίδι;

Αποτελεί διεθνή μόδα και αγαπημένο θέμα συζήτησης στις παρέες κάθε ηλικίας. Διαφημίζεται, σχολιάζεται, κατακρίνεται αλλά είναι εδώ. Ο Μεγάλος Αδερφός υπόσχεται να μας κάνει διάσημους και πολυεκατομμυριούχους με έναν πολύ απλό τρόπο, όπως εξηγεί και το εύγλωττο διαφημιστικό σπότ: «BIG BROTHER IS WATCHING YOU», «Ο ΜΕΓΑΛΟΣ ΑΔΕΡΦΟΣ ΣΕ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΕΙ!» Τι είναι λοιπόν αυτός ο Μεγάλος αδερφός;

Ο Big Brother, σύμφωνα με τους υποστηρικτές του, δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα παιχνίδι. Οι όροι του μοιάζουν απλοί: 12 άνθρωποι, άγνωστοι μεταξύ τους καλούνται να συγκατοικήσουν σ' ένα ειδικά διαμορφωμένο σπίτι για κάποιο χρονικό διάστημα. Σ' όλη τη διάρκεια της διαμονής τους εκεί, κάθε κίνησή τους καταγράφεται από κάμερες που είναι κρυμμένες σ' όλους τους χώρους και μεταδίδεται από την τηλεόραση. Το κοινό, κρίνοντας τη ζωή του καθενός από τους ενοίκους του σπιτιού αυτού, διώχνει με την ψήφο του τον λιγότερο δημοφιλή, μειώνοντας τον αριθμό των παιχτών κάθε φορά. Απώτερος σκοπός είναι να μείνει ένας ενοίκος στο σπίτι του Big Brother. Ο νικητής κερδίζει το ποσό των 50.000.000 δραχμών (!) και τη χαρά της δόξας.

Αυτά σε ότι αφορά τις εξηγήσεις των διαφημιστών του. Εμείς, οι δέκτες των εξηγήσεων αυτών συνειδητοποιούμε όλο και περισσότερο ότι τα παιχνίδια της νέας χιλιετίας θα απέχουν μακράν από τις ψυχαγωγικές μας συνήθειες και τις αξίες μας. Ο Μεγάλος Αδερφός και οι «απλοί» όροι που μας θέτει, μας φέρνουν αντιμέτωπους με νέα δεδομένα: 12 άνθρωποι φιλοξενούνται σ' ένα σπίτι, ο ιδιοκτήτης του οποίου τους κατασκοπεύει αδιάκοπα. Δεν υπάρχουν ιδιαίτεροι χώροι για κανέναν τους, ούτε βέβαια ιδιαίτερες στιγμές. Η ζωή τους γίνεται θέαμα για το κοινό που καλείται, κοιτάζοντας μέσα από την κλειδαρότρυπα, να δώσει βαθμό ενδιαφέροντος σε ανθρώπινες συμπεριφορές. Η απειλή της αρνητικής ψήφου αναγκάζει τους παίχτες να χρησιμοποιήσουν τη φαντασία τους για να κερδίσουν το ενδιαφέρον και τη συμπάθεια των θεατών, με σκοπό να μην μείνουν άστεγοι. Θα πρέπει να βρουν τρόπους να μας κάνουν να γελάσουμε, να ξαφνιαστούμε, να ενθουσιαστούμε, ακόμα και να σοκαριστούμε, προκειμένου τελικά να τεντώσουμε τον αντίχειρα προς τα πάνω και να τους χαρίσουμε τη ζωή στο σπίτι των

ονείρων τους.

Δεν είναι δύσκολο να εκφραστούν απόψεις για το «παιχνίδι» αυτό. Δεν είναι άγνωστες οι απόψεις περί καταπάτησης της προσωπικής ζωής, μετατροπής των θεατών σε ηδονοβλεψίες και εξευτελισμού της προσωπικότητας. Αυτές οι αντιδράσεις όμως, όπως και τόσες άλλες, συνθλίβονται πάνω στο ακλόνητο κατά τα άλλα επιχείρημα της ελεύθερης βούλησης. «Όστις θέλει εις τον οίκον τούτον ελθείν»: Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να παίξουμε, όπως δεν είμαστε υποχρεωμένοι να παρακολουθήσουμε τον Μεγάλο Αδερφό και τους ενοίκους τους. Το σπίτι του Big Brother είναι εκεί για όποιον ελεύθερο πολίτη θεωρεί το παιχνίδι μια συναρπαστική εμπειρία, ενώ κλείνει πόρτες, παράθυρα και κάμερες σ' εκείνους που το θεωρούν ανήθικο και χυδαίο. Έτσι είναι όλοι ευχαριστημένοι

Η επιφάνεια του Μεγάλου Αδερφού λοιπόν είναι στολισμένη με την απέραντη ευδαιμονία που ακολουθεί πάντοτε τη ψευδαίσθηση της ελευθερίας. Το βάθος του όμως είναι δυσοίωνο και σκοτεινό, αφού η απουσία της ουσιαστικής ελευθερίας είναι πάντα δυσοίωνη και σκοτεινή. Ο Μεγάλος Αδερφός δεν προσβάλλει απλούς κανόνες ηθικής και καλής συμπεριφοράς, με υποκειμενική αξία και δύναμη. Καταπατά την ευρύτερη έννοια της ελευθερίας και μάλιστα με τρόπο απέραντα χυδαίο. Αγοράζει την προσωπική ζωή συγκεκριμένων ανθρώπων και κατασκοπεύει τις συμπεριφορές τους. Θυσιάζει τις θεμελιώδεις αρχές της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και του ιδιωτικού βίου, στο βωμό της ευκαιριακής διασκέδασης, έχοντας «νομιμοποιήσει» προηγουμένως τις πράξεις του με την αρχή της επιλογής: «Σου επιτρέπω να επιλέξεις, άρα είμαι νόμιμος».

Αυτό όμως δεν είναι ελευθερία. Στην ελευθερία δεν κάνω ότι θέλω, ούτε έχω το δικαίωμα να επιλέξω τις υποχρεώσεις μου. Τις δέχομαι όλες, ανεξάρτητα από το εάν μου αρέσουν ή όχι, γιατί αυτό διασφαλίζει τα δικαιώματά μου. Είναι, για παράδειγμα δικαίωμά μου να μου αρέσει η έννοια του φόνου, όσο κι αν αυτό προσβάλλει τους κανόνες της ηθικής. Δεν έχω όμως δικαίωμα να διαπράξω φόνο. Είτε με γοητεύει η ιδέα, είτε όχι, ο φόνος απαγορεύεται, έστω κι αν η απαγόρευση αυτή φαίνεται να μου στερεί το δικαίωμα της επιλογής, αφού διασφαλίζει την υποχρέωσή μου να σέβομαι την ανθρώπινη ζωή. Με τη λογική αυτή, εγώ, ο οργανωτής του κάθε παιχνιδιού, αλλά κι εγώ, ο απλός πολίτης, έχω δικαίωμα να είμαι τόσο χυδαίος, ώστε να μην θεωρώ ουσιαστική την αξιοπρέπεια του συνανθρώπου μου, αλλά έχω υποχρέωση να μην την καταπατώ. Μπορώ εάν θέλω να πιστεύω ότι ο ιδιωτικός βίος του διπλανού μου είναι μηδανινής αξίας, αλλά δεν μπορώ σε καμιά περίπτωση να εφαρμόσω την αντίληψή μου αυτή. Είτε μου αρέσει, είτε όχι, το να κατασκοπεύω τον άλλο άνθρωπο δεν είναι μόνο ανήθικο: Είναι κυρίως παράνομο, ακόμα κι αν γίνεται με τη σύμφωνη γνώμη του ατόμου που κατασκοπεύεται. Ούτε φυσικά μια αξιόποινη πράξη δύναται να νομιμοποιηθεί, εάν το θύμα δώσει την άδεια στον θύτη. Μ' άλλα λόγια εκείνος που αφαίρεσε μια ζωή είναι φονιάς, είτε το έκανε με την έγκριση του θύματος, είτε όχι. Έτσι, και τηρουμένων των αναλογιών βεβαίως, εκείνος που κοιτά μέσα από την κλειδαρότρυπα τον ιδιωτικό βίο του άλλου είναι ηδονοβλεψίας κι εκείνος που καταπατά τα ατομικά δικαιώματα του συνανθρώπου του είναι, αν μη τι άλλο τύραννος, χωρίς να έχει η στάση του θύματος την παραμικρή σημασία.

Δυστυχώς, όλα τα παραπάνω είναι απλά φιλολογικά σχήματα και κατ' ορισμένους αποτελούν παραλήρημα ενός φανατικού πολέμιου του Μεγάλου Αδερφού. Το λυπηρό είναι

ότι θα είχαν ουσία, εάν η ελευθερία κατοικούσε στα γραφεία και στις συνειδήσεις των κρατικών φορέων. Ο Big Brother όμως γεννήθηκε σε μια εποχή στην οποία τα Κράτη είναι ανίκανα να διασφαλίσουν επί της ουσίας τα ατομικά δικαιώματα των πολιτών τους και να βάλουν ουσιαστικά όρια στο πεδίο δραστηριότητας των τηλεοπτικών καναλιών. Το κάθε τηλεοπτικό πρόγραμμα, το κάθε νοσηρό παιχνίδι μπορεί να μπαίνει στα σπίτια μας και στις ζωές μας, με μοναδική ουσιαστική αντίσταση τη συνείδηση του καθενός και την ελεύθερη βούλησή του. Οι νόμοι που θέτουν τα όρια στα οποία πρέπει να κινείται ο καθένας από μας χαλαρώνουν μέρα με την ημέρα, γιατί έχουν ήδη χαλαρώσει οι συνειδήσεις όσων τους θεσπίζουν. Έτσι κανένας από τους ανά τον κόσμο κυβερνώντες δεν αντέδρασε όταν είδε μια κάμερα να καταγράφει τις ζωές των πολιτών έχοντας πρώτα αποσπάσει την έγκρισή τους έναντι πινακίου φακής. Όλοι διέγνωσαν το δικαίωμα των παιχτών να προσφέρουν τις ζωές τους σ' ένα παιχνίδι. Κανένας όμως δεν αναρωτήθηκε από που πηγάζει το δικαίωμα του παιχνιδιού να ζητά μια τέτοια προσφορά και ποια είναι τα όρια του δικαιώματος αυτού.

Κυρίες και κύριοι, τα πράγματα μοιάζουν να είναι απλά: Το Κράτος νοιώθει ότι έχει κάνει το χρέος του, αφήνοντας τη δύναμη στον Μεγάλο Αδερφό και την επιλογή στον πολίτη: «Αφού ο πολίτης θέλει και το κανάλι μπορεί, ας καθορίσουν οι δυο τους τα όρια!» Ο Μεγάλος αδερφός πάλι αισθάνεται ότι έχει «καθαρούς λογαριασμούς» που εγγυώνται «καθαρές φιλίες»: «Σου δίνω 50.000.000 για να σε κάνω παιχνίδι. Αφού δε σε πιέζω, είμαι νόμιμος!»

Ο πολίτης τέλος νοιώθει να αναπνέει τον αέρα της απόλυτης ελευθερίας, αφού μπορεί να διαθέσει τον εαυτό του χωρίς περιορισμούς και κάνοντας αυτό, να απολαύσει την επίγειο βασιλεία, ή έστω ένα μέρος της: «Αφού δεν υπάρχει σχετικός νόμος και αφού υπάρχουν 50.000.000, δεν κάνω κάτι κακό!»

Η ελευθερία και τα ατομικά δικαιώματα λοιπόν στηρίζονται μόνο στη συνείδηση και στη μόρφωση των πολιτών. Εμείς έχουμε χρέος να διδάξουμε με τη στάση μας στους ανά τον κόσμο αδιάφορους εθνοπατέρες, την έννοια της ουσιαστικής ελευθερίας και να αντισταθούμε στην καταπάτηση της αξιοπρέπειας και των ατομικών δικαιωμάτων από το κάθε νοσηρό παιχνίδι, από το κάθε νοσηρό κανάλι, από τον κάθε είδους τύραννο. Εμείς έχουμε το χρέος να προστατεύσουμε τα παιδιά μας και τα παιδιά των παιδιών μας από την προοπτική μιας πωρωμένης συνείδησης που πολύ εύκολα θα αντιμετωπίζει μια τόσο αντι-πολιτική και αντικοινωνική συμπεριφορά με τον ωχαδερφισμό της άγνοιας.

Ο BIG BROTHER είναι σήμερα ένα παιχνίδι και σαν τέτοιο αντιμετωπίζεται. Εμείς όμως οι απλοί πολίτες μια κοινωνίας που μας έχει εγκαταλείψει, την επόμενη φορά που θα ανοίξουμε τους δέκτες μας για να «απολαύσουμε» ένα τέτοιου είδους παιχνίδι, ας κάνουμε τον κόπο να θυμηθούμε ότι το παιχνίδι γενικά, χρέος έχει να ψυχαγωγήσει, να καλλιεργήσει δηλαδή την ψυχή. Τι είδους μαθήματα προσφέρει άραγε στην ψυχή μας ένας μεγάλος αδερφός που είναι τόσο δειλός ώστε να μένει απρόσωπος και τόσο χυδαίος ώστε να καταγράφει κάθε ενδόμυχη σκέψη και κάθε προσωπική στιγμή;